PROTIALKOHOLICKÝ OBZOR

24, 1989, 3, s. 135 – 141

PROGNÓZA DĚTÍ A MLADISTVÝCH ZNEUŽÍVAJÍCÍCH ROZPUSTIDLA

K. HAMPL

Ordinace AT OÚNZ Mělník,
ředitel: MUDr. R. Rašovec

Souhrn

Dlouholetým sledováním souboru chlapců zneužívajících rozpustidla bylo potvrzeno výjimečné postavení prchavých látek mezi ostatními drogami. Zatímco abúzus tabáku, kávy, alkoholu a farmak s věkem stoupá, zneužívání rozpustidel (sniffing) kulminuje ve věku okolo 14 let a od této doby klesá až mizí okolo 19 let.

Bylo prokázáno, že sniffing rozpustidel u mladých jedinců nepříznivě ovlivňuje rozvoj abúzu alkoholu a drog v dospělosti.

Klíčová slova: Sniffing – prchavé látky – prognóza u dětí.

К. Хампл: ПРОГНОЗ ДЕТЕЙ И НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ, ЗЛОУПОТРЕБЛЯЮЩИХ РАСТВОРИТЕЛЯМИ

Резюме

Долголетние наблюдения за группой мальчиков, злоупотребляющих растворителями подтвердили, что летучие вещества занимают среди других наркотиков особое положение. В то время как злоупотребление табаком, кофе, алкоголем и лекарствами с возрастом повышается, злоупотребление растворителями (sniffing) кульминирует в возрасте около 14 лет, а потом оно понижается у даже приблизительно в 19 лет исчезает.

Было доказано, что нюханье молодыми людьми растворителей оказывает неблагоприятное воздействие на развитие у них злоупотребления алкоголем и наркотиками в зрелом возрасте.

Ключевые слова: sniffing (нюханье) – летучие вещества – прогноз у детей.

K. Hampl: PROGNOSIS OF CHILDREN AND ADOLESCENTS ABUSING SOLVENTS

Summary

A long-time observing the group of boys abusing solvents confirmed an exceptional position of volatile compounds among other drugs. While the abuse of tobacco, coffee, alcohol and pharma-

cons grows with age, abuse of solvents (sniffing) culminates at the age of about 14 and since then it declines till it disappears at the age of about 19.

It has been proved that young persons' sniffing of solvents unfavourably influences development of abuse of alcohol and drugs in adulthood.

Key words: sniffing – volatile compounds – children's prognosis.

K. Hampl: PROGNOSE DER KINDER UND JUGENDLICHEN MISSBRAUCHENDEN LÖSUNGSMITTEL

Zusammenfassung

Durch langjährige Beobachtung der Gruppe von Jungen missbrauchenden Lösungsmittel wurde die Ausnahmestellung der flüchtigen Stoffe zwischen den anderen Drogen bestätigt. Während der Abusus des Tabaks, Cafés, Alkohols und der Pharmaka mit dem Alter steigt, kulminiert der Missbrauch von Auflösungsmitteln (Sniffing) im Alter etwa 14 Jahre und danach sinkt er oder verschwindet – etwa um 19 Jahre.

Es wurde erwiesen, dass der Sniffing von Lösungsmitteln bei jungen Individuen ungünstig die Entwicklung des Abusus von Alkohol und Drogen im Erwachsenenalter beeinflusst.

Schlüsselwörter: Sniffing – die Auflösungsmittel – Prognose bei Kindern.

Protialkohol Obz, 24, 1989, 3, s. 135 – 141

Začátkem sedmdesátých let začali někteří mladiství a děti v našem okrese zneužívat rozpustidla. Sledovali jsme dlouhodobě skupinu chlapců s cílem stanovit prognózu užívání návykových látek v dospělosti.

Soubor a metodika

Soubor se skládá z patnácti chlapců, kteří začali inhalovat čistící prostředky obsahující trichloretylén – dvanáct chlapců, méně toluen – dva chlapci a jeden zneužívající nezjištěnou prchavou látku.

Věk chlapců při prvním vyšetření byl 14 až 18 let. Navštěvovali základní školu nebo první ročník odborného učiliště. Skoro polovina měla sníženou známku z chování pro kázeňské přestupky. Většina pocházela z formálně úplných rodin, s některými se do ordinace při prvním vyšetření dostavil i otec. Informace rodičů o abúzu dětí byly minimální nebo žádné.

Všichni chlapci dosáhli jen nižšího vzdělání, deset se vyučilo řemeslu, dva absolvovali dvouletý učební obor a tři zůstali nevyučeni.

V anamnéze byly zjištěny častější úrazy, u pěti byla psychiatrická zátěž v rodině, u mnohých bylo zjištěno užívání návykových látek již před prvním vyšetřením v naší ordinaci.

U všech chlapců jsme sledovali nejen zneužívání rozpustidel, ale také ostatních návykových látek: tabáku, alkoholu, kávy a léků, a to až do věku dvaceti let. Po této do-

Tabulka 1. Detekční test dne

Jméno	nar.	bydliště pracovište	
	jako		
I. Jaké znáte léky?	II. Co užíváte při		
	únavě		
	bolesti		
	nespavosti		
	nervových potížích		
	dýchacích potížích		
	srdečních potížích		
	jiné		
	III. Oblíbené vůně: (3)		IV. 3 nejprotivnější zápachy (smrady)
V. Asociační test		odp.	Hodnocení
rohlík			
mléko			
stříkačka			
auto			
jehla			
postel			
schody			
tableta			
kámen			
les			
pivo			
květina			

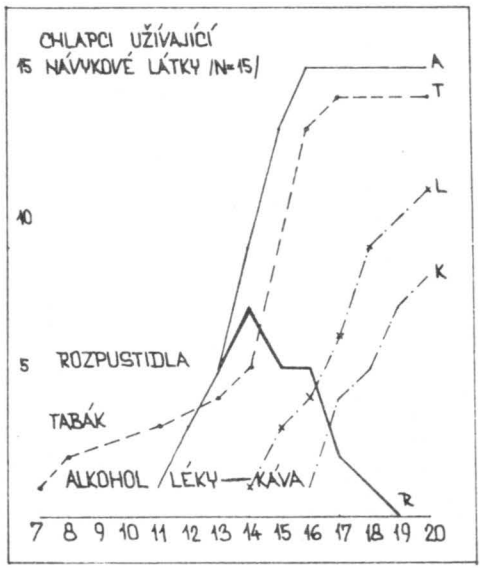
bě jsme dále sledovali jen ty, u kterých se objevil abúzus nebo závislost na některých jiných návykových látkách. Všichni byli vyšetřeni detekčním testem (tab. 1), podle potřeby jsme prováděli toxikologické vyšetření moče.

Detekční test používáme v naší ordinaci AT již řadu let pro rychlou orientaci: I., II. o znalosti farmak a jejich užívání, III., IV. o schopnosti vnímání a vztahu k prostředí a V. o rychlosti a kvalitě asociací.

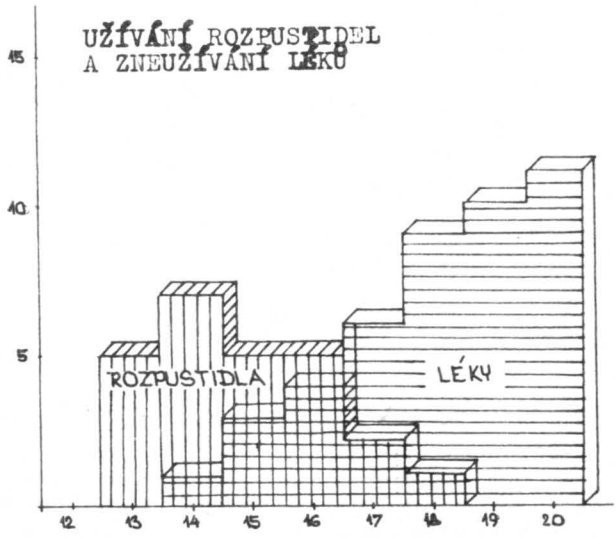
Pro hodnocení prognózy jsme z testu užili část I., kde jako „pozitivní detekční test" jsme hodnotili situaci, kdy ve vyjmenovaných lécích se objevily alespoň dvě látky oblíbené v toxikomanické subkultuře.

Výsledky

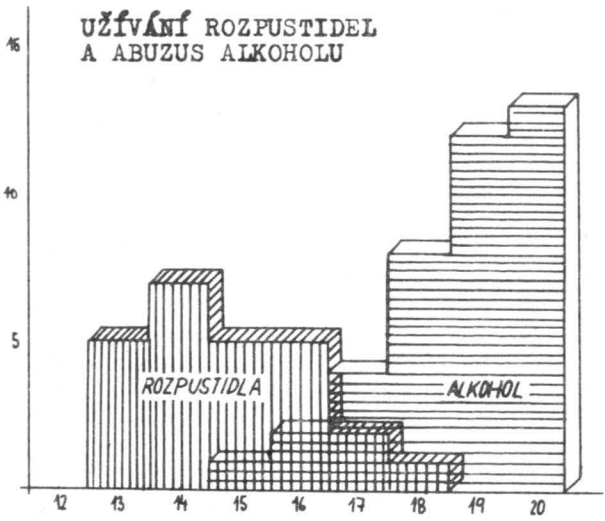
Ve skupině zkoumaných chlapců patřila rozpustidla stejně jako tabák a alkohol k úvodním, startovacím drogám. Chlapci začínali kouřit již v sedmi letech, pít alkohol

Graf 1.

Graf 2.

Graf 3.

v jedenácti letech, inhalovat rozpustidla v třinácti letech. Vzestup znalosti léků a jejich užívání bez lékařského předpisu se objevil ve čtrnácti letech, pití kávy v šestnácti letech (graf 1).

Kouření sice předcházelo sniffing o několik let, ale pití kávy se objevilo až při počínajícím poklesu zájmu o rozpustidla (graf 2).

Kontakty s alkoholem o něco sniffing předcházely, ale vlastní abúzus alkoholu se rozvinul rovněž až s poklesem zájmu o rozpustidla (graf 3).

Abúzus léků a jejich užívání bez předpisu se objevily při vyvrcholení sniffingu a stoupaly při současném poklesu zájmu o rozpustidla (graf 4).

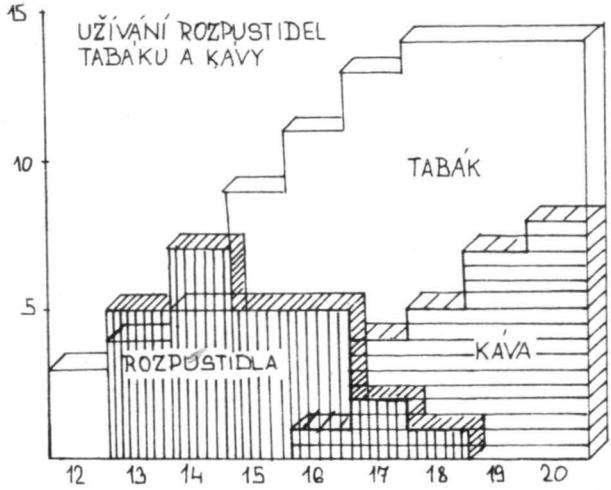
Zatímco užívání tabáku, alkoholu, kávy a léků narůstalo se stoupajícím věkem, užívání rozpustidel kulminovalo ve čtrnácti letech a potom začalo klesat. V devatenácti letech již naši pacienti rozpustidla neužívali. Po skončení užívání rozpustidel sedm pacientů – 46,6 % ještě ve svých dvaceti sedmi letech a později zneužívalo alkohol a drogy.

Ukázalo se, že závažnost zneužívání návykových látek v dospělosti je přímo závislá na délce inhalování rozpustidel. Čím delší byla doba zneužívání rozpustidel, tím závažnější byly následky zneužívání návykových látek v dospělosti.

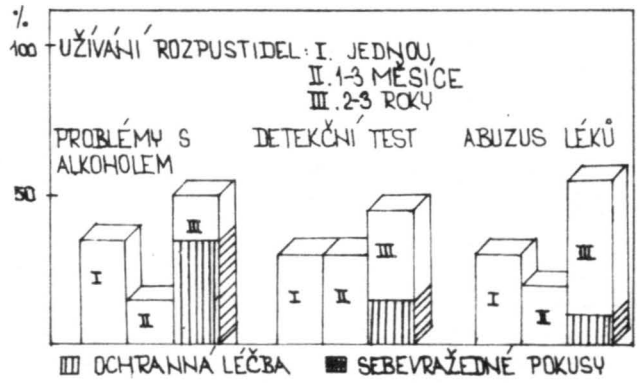
Rozdělili jsme proto sledované chlapce do tří skupin podle délky zneužívání rozpustidel (graf 5).

První skupinu tvořilo 6 chlapců, kteří zkusili užívat rozpustidla jednorázově, příležitostně, ve druhé skupině byli chlapci, kteří zneužívali rozpustidla 1 až 3 měsíce a ve třetí skupině ti, kteří je zneužívali 2 až 3 roky.

Problémy spojené s abúzem alkoholu měli v dospělosti pacienti ve všech třech skupinách, ale ve třetí skupině byly tyto problémy nejtěžší. Dvěma pacientům se závislostí na alkoholu byla soudem uložena ochranná protialkoholní léčba.

Graf 4.

Graf 5.

Pozitivní detekční test mělo 11 pacientů ve všech skupinách, nejvíce jich však bylo ve třetí skupině, kde se 2 pacienti pokusili o sebevraždu.

Zvýšený kontakt s farmaky a užívání léků bez předpisu se rovněž vyskytlo ve všech skupinách, ale nejčastěji ve třetí skupině, kde mělo i nejtěžší následky. Jednomu pacientovi se závislostí na kodeinu (parenterální alnagonista), byla soudem uložena ochranná protitoxikomanická léčba.

Diskuse

Ukazuje se, že inhalování rozpustidel (prchavých látek) není nebezpečné jen při ak-

tuálním sniffingu, kdy jsou pacienti přímo ohroženi na životě, ale má i špatnou prognózu pro budoucí pacientův život. Každého čichače proto evidujeme v ordinaci AT a sledujeme nejméně pět let, a to i v případech, když šlo o jednorázový experiment.

Pozoruhodné je postavení rozpustidel mezi ostatními návykovými látkami. Zatímco zneužívání všech návykových látek s věkem stoupá, zneužívání rozpustidel vrcholí okolo čtrnáctého roku a končí před dvacátým rokem. Stoupající zneužívání návykových látek s věkem s výjimkou zneužívání rozpustidel potvrzuje i kanadská studie sledující kouření, pití alkoholu a zneužívání zakázaných drog mezi adolescenty v Ontariu (Boyle, Offord, 1986). Podobnou situaci konstatovala ve své práci i E. M. Mora z Mexika (1988). Zdá se tedy, že jde o jev obecný, nezávislý na národnosti nebo lokalitě, i sociokulturních zvyklostech. Příčiny uvedeného jevu nejsou zatím známy.

Domníváme se že jedna z příčin tkví v tom, že mladí lidé, toužící po fantastických zážitcích, užíjí pro realizaci svých snů to, co mají po ruce, co je i cenou pro ně dostupné. Ve vyšším věku jim však již iluze a halucinatorní prožitky nepřinášejí dostatečné uspokojení, hledají něco nového a s poznáváním jiných drog opouštějí prchavé látky.

Jinou příčinou může být akutní nebezpečí sniffingu, se kterým se mladí lidé se stoupajícím věkem stále více a více při abúzu rozpustidel seznamují.

Prchavé látky také nejsou společensky tolerovány, snad pro své akutní nebezpečí a po krátkou dobu své historie. Poznávání sociálně tolerovaných drog vede k přechodu od zneužívání rozpustidel k sociálně a kulturně tolerovaným drogám: k tabáku, alkoholu, kávě a lékům. Tyto látky se zneužívají také mnohem pohodlněji a snadněji a zneužívání některých lze i dobře dlouhou dobu utajit (farmaka).

Přimlouváme se o absolutní administrativní, distribuční a spotřební nedostupnost rozpustidel, a to v jakékoliv formě: čistidel (Čikuli), lepidel (Vulkan), a jiných přípravků používaných v domácnostech a v průmyslu dětem a mladistvým do dvaceti let.

Závěr

Bylo prokázáno, že sniffing rozpustidel u mladých jedinců nepříznivě ovlivňuje rozvoj abúzu alkoholu a drog v dospělosti. V ordinacích AT by proto měli být sledováni všichni abuzéři rozpustidel nejméně pět let, včetně těch, u kterých šlo i jen o jednorázový experiment.

Předneseno na Celostátní konferenci AT v Janských Koupelích dne 20. 4. 1988 a na 35. mezinárodním kongresu o alkoholismu a drogových závislostech v Oslo dne 1. 8. 1988

LITERATURA

Boyle, M. H. – Offord, D. R.: Smoking, drinking and use of illicit drugs among adolescents in Ontario. Can Med Assoc J, 135, 1986, 10, str. 1113 – 1121

Mora, E. M.: Regional and temporal variations in the use of alcohol and other intoxicants. 35th International Congress on Alcoholism and Drug Dependence, Oslo, 1988

Do redakcie prišlo dňa: 21. 11. 1988

Adresa autora: MUDr. K. Hampl, Jakimova 1209, 277 11 Neratovice